

EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 13.11.2013.
COM(2013) 800 final

KOMUNIKACIJA KOMISIJE

Godišnji pregled rasta 2014.

{SWD(2013) 800 final}

KOMUNIKACIJA KOMISIJE

Godišnji pregled rasta 2014.

1. UVOD

Godišnjim pregledom rasta (GPR) bilježi se gospodarsko i socijalno stanje u Europi te određuju opći politički prioriteti za EU kao cjelinu u sljedećoj godini¹. Pokreće se novi europski semestar za usklađivanje gospodarskih politika, čime se osigurava da EU i države članice međusobno usklađuju svoje gospodarske politike i napore usmjerene na promicanje rasta i otvaranje novih radnih mjesta. Ovogodišnje smjernice obilježene su određenim važnim gospodarskim i političkim trendovima.

Prije svega, u gospodarskim prognozama koje je Komisija² nedavno objavila potvrđeni su znakovi postupnog oporavka u EU-u. Nakon pet godina vrlo ograničenog ili negativnog rasta EU je dočekao pozitivan rast u drugom tromjesečju 2013. Očekuje se da će se oporavak nastaviti i stabilizirati tijekom 2014. Očekuje se da će inflacija ostati umjerena. Istodobno, kako je prikazano u Izvješću o mehanizmu upozoravanja³ objavljenom uz ovaj GPR, vidljivi su prvi znakovi uravnoteživanja gospodarstva EU-a i ispravljanje mnogih makroekonomskih neuravnoteženosti.

Dostignuta je prekretnica u krizi, ali početni je oporavak još uvijek skroman i nestabilan, dok globalni gospodarski kontekst donosi nesigurnosti, primjerice pad potražnje u gospodarstvima u usponu. Još su uvijek prisutni rizici povezani s nedostatkom povjerenja u otpornost bankarskog sektora i visokim državnim dugom. Naslijede krize – potreba za razduživanjem u javnom i privatnom sektoru, rascjepkanost financijskih sustava i kreditnih tržišta, sektorska restrukturiranja i prilagodbe te visoka razina nezaposlenosti – i dalje će opterećivati rast u nadolazećem razdoblju. Kako će se nakupljene makroekonomske neuravnoteženosti ispravljati, tako će utjecaj krize postupno slabiti. Za poboljšanje situacije na tržištu rada trebat će još vremena: očekuje se da će nezaposlenost u mnogim dijelovima Europe ostati neprihvatljivo visoka još neko vrijeme, a i šira socijalna situacija i dalje je nepovoljna.⁴ Duljina i djelovanje krize stvorili su poteškoće diljem Europe, osobito u državama koje provode programe prilagodbe.

Znakove gospodarskog oporavka treba tumačiti kao poticaj da se odlučno nastave naponi, izbjegavajući pritom rizik od pogoršanja, zadovoljstva trenutačnim stanjem ili umora od reformi. Najveći je trenutačni izazov održati ritam reformi za poboljšanje konkurentnosti te osigurati trajni oporavak. Postupni oporavak potaknut će domaću potražnju, za koju se očekuje da će postati osnovni pokretač rasta. Pravednost i jasnoća u pogledu ciljeva koje treba postići bit će ključni za osiguranje trajnog uspjeha, učinkovitosti i javnog priznavanja napora na nacionalnoj i europskoj razini.

Drugo, ovaj GPR objavljuje se u trenutku kada se prvi put u cijelosti provode novi propisi o usklađivanju proračunskih politika u europodručju. Sredinom listopada sve su države članice europodručja, osim onih koje provode program makroekonomske prilagodbe, morale predstaviti nacrt proračunskih planova za sljedeću godinu. Uloga je Komisije preispitati donose li države članice mjere potrebne za postizanje ciljeva dogovorenih

¹ Prilog 1. sadržava pregled posebnih preporuka po državama članicama koje je EU prihvatio u srpnju 2013. Više informacija dostupno je na: http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm

² http://ec.europa.eu/economy_finance/eu/forecasts/2013_autumn_forecast_en.htm

³ COM(2013)790.

⁴ Nacrt zajedničkog izvješća o zapošljavanju, COM(2013) 801.

na razini EU-a prije nego što dođe do zaključivanja proračuna na nacionalnoj razini. Detaljna ocjena Komisija objavit će se uskoro.

Paralelno s jačanjem ekonomskog upravljanja EU-om raspravlja se o daljnjem razvoju ekonomske i monetarne unije (EMU) na način koji Komisija zagovara u Nacrtu o snažnom i istinskom EMU-u⁵ i izvješću četvorice predsjednika o „istinskom EMU-u”⁶. Uspostava bankarske unije na temelju snažnog zajedničkog pravilnika EU-a te djelotvornijeg režima za superviziju nad bankama i njihovo rješavanje bit će ključna za jačanje financijske stabilnosti u Europi. Komisija je podnijela i prijedloge za jačanje socijalne dimenzije EMU-a⁷ i objavila je savjetodavne komunikacije o *ex ante* usklađivanju planova velikih reforma ekonomske politike⁸ te instrumentu konvergencije i konkurentnosti⁹.

Treće, 2014. bit će prva godina provedbe novog europskog višegodišnjeg financijskog okvira. Pored projekata koji se na razini EU-a provode zajednički u cilju jačanja inovativnosti i infrastrukture širom Europe, mobilizirat će se u okviru europskih strukturnih i investicijskih fondova sredstva za ulaganja u iznosu većem od 400 milijardi EUR za poticanje rasta i otvaranje radnih mjesta na nacionalnoj i regionalnoj razini. Komisija s državama članicama raspravlja o prioritetima te pruža tehničku pomoć kojom se osigurava brzo pokretanje operativnih programa. Novim sredstvima iz europskih strukturnih i investicijskih fondova podržat će se ciljevi strategije „Europa 2020.” i reforme utvrđene u posebnim preporukama EU-a upućenima državama članicama. Prvi se put politika i financiranje spajaju kako bi se stvorio vrlo snažan pokretač rasta, uz uvjet da se sredstva usmjere na financiranje prioriteta.

Ukupno gledano, spoj snažnijeg sustava EU-a za ekonomsko upravljanje, novog višegodišnjeg financijskog okvira EU-a i politika na razini EU-a, primjerice u pogledu uspostavljanja unutarnjeg tržišta, povezivanja Europe fizičkom infrastrukturom i provođenja digitalne agende, omogućuje stvarni napredak u stvaranju okvirnih uvjeta na razini EU-a za budući rast u Europi. Države članice trebale bi oblikovati nacionalne politike, uzimajući pritom te instrumente EU-a u cijelosti u obzir. Tako se neće samo jačati utjecaj nacionalnih politika nego i stvoriti sinergijski učinci na razini EU-a.

U tom smislu Komisija smatra ključnim održavanje smjera u kojem su se politički odgovori posljednjih godina kretali. Zadržavajući iste srednjoročne prioritete od prošle godine, Komisija predlaže da se njihova provedba prilagodi prethodno navedenim promjenjivim gospodarskim i socijalnim okolnostima. EU i države članice trebali bi stoga zadržati – a u nekim slučajevima i ojačati – usmjerenost na postizanje napretka u sljedećih pet prioriteta područja, uz različite stupnjeve naglašenosti kako je opisano u ostatku teksta:

- Diferencirana fiskalna konsolidacija usmjerena na rast
- Obnova kreditiranja u gospodarstvu
- Promicanje rasta i konkurentnosti za sadašnjost i budućnost
- Rješavanje problema nezaposlenosti i socijalnih posljedica krize

⁵ COM(2012)777.

⁶ http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/en/ec/134069.pdf

⁷ COM(2013)690.

⁸ COM(2013)166.

⁹ COM(2013)165.

- modernizacija javne uprave.

Redosljed na ovome popisu ne odražava poredak prioriteta. Kao što se vidi iz ovogodišnjeg Godišnjeg pregleda rasta, najvažniji je prioritet jačanje rasta i konkurentnosti. Ključni je izazov ostvariti trajni oporavak.

Prije nego što se obrazlože navedene točke, sljedeći odjeljak sadržava osvrt na dosadašnja postignuća europskog semestra i naglasak na područja u kojima su potrebne daljnje političke odluke.

2. JAČANJE EUROPSKOG SEMESTRA

Pokrenut 2010., europski je semestar temelj ojačanog EU-ova okvira za integrirano usklađivanje ekonomskih i proračunskih politika država članica i nadzor nad njima. Taj ojačani okvir temelji se na odredbama Pakta o stabilnosti i rastu i na novim instrumentima EU-a za sprečavanje i ispravak makroekonomskih neravnoteža te je njime obuhvaćena provedba strategije „Europa 2020.” za pametan, održiv i uključiv rast.

Taj je okvir počeo davati rezultate. Blisko partnerstvo izgrađuje se između država članica i institucija EU-a, nacionalni postupci i rasporedi prilagođuju se kako bi se unutar predvidljivog okvira omogućilo usklađivanje politika na razini EU-a. Kao rezultat toga države članice pokrenule su važne reforme stvarajući odgovarajuće uvjete za ponovno postizanje rasta. Pojediniosti o provedbi posebnih preporuka po državama članicama navedene su u prilogu.

Znatna napredak postignut je u području fiskalne konsolidacije. Nacionalni fiskalni okviri znatno su ojačani zahvaljujući, primjerice, uspostavi neovisnih fiskalnih tijela i brojčanih fiskalnih propisa, a važne fiskalne reforme provedene su u teškim gospodarskim okolnostima. To je pridonijelo stabilizaciji u povećanju zaduživanja i poboljšalo je percepciju financijskih tržišta u pogledu održivosti javnih financija, zbog čega su snižene marže na državne obveznice. To je pridonijelo i očuvanju integriteta zajedničke valute i stabilizaciji financijskog sustava.

Države članice poduzele su i važne mjere za reformu tržišta rada i jačanje njihovih otpornosti, suzbijanje segmentiranosti i promicanje sudjelovanja na tržištu rada. Poseban je naglasak stavljen na politike za smanjivanje neprihvatljivo visoke nezaposlenosti među mladima. Jamstva za mlade primjenjuju se kako bi se svim mladima ispod 25 godina starosti u roku od četiri mjeseca od napuštanja formalnog obrazovanja ili stjecanja statusa nezaposlene osobe ponudilo kvalitetno radno mjesto, nastavak obrazovanja, naukovanje ili stručna praksa. Međutim, s obzirom na vremenski raskorak između reforma, gospodarskog oporavka i rezultata na tržištu rada, trebat će vremena da se stanje u pogledu zaposlenosti poboljša.

Više treba poduzeti radi poboljšanja funkcioniranja i fleksibilnosti tržišta roba i usluga, primjerice modernizacijom mrežnih industrija i daljnjim otvaranjem uslužnih sektora u cilju poticanja rasta i otvaranja radnih mjesta. Najranjivije države članice provode važne reforme, dok u zemljama s viškom na tekućim računima dinamičnost u području rasta plaća potiče unutarnju potražnju. Daljnji je napredak u nekoliko država članica međutim potreban u provedbi strukturnih reformi za poticanje stvaranja mogućnosti za vrlo potrebna ulaganja koja će pridonijeti preusmjeravanju sredstava prema proizvodnji razmjenjivih roba i usluga, povećanju vanjske konkurentnosti i produktivnosti. Napori u području reforma u nekim manje

ranjivim državama članicama usporeni su, katkad kasne i manje su ambiciozni. To se osobito odnosi na reforme na proizvodnim tržištima kojima bi se poboljšala konkurentnost u sektorima nerazmjenjivih dobara, potaknula ulaganja i olakšala preraspodjela sredstava u smjeru sektora nerazmjenjivih dobara.

Općenito, u smislu jačanja europskog semestra kao procesa, postoje mnoga područja u kojima su potrebna daljnja poboljšanja kako bi se u potpunosti iskoristio potencijal koji nudi novo ekonomsko upravljanje EU-om. Time je obuhvaćeno sljedeće:

- Veća odgovornost na nacionalnoj razini. Novim europskim ekonomskim upravljanjem mijenja se kreiranje nacionalnih politika. To treba uzeti u obzir u nacionalnim postupcima, među ostalim i jačanjem međudjelovanja na europskoj razini. U mnogim državama članicama potrebno je snažnije sudjelovanje nacionalnih parlamenata, socijalnih partnera i građanskoga društva kako bi se u javnosti osiguralo razumijevanje i prihvaćanje potrebnih reformi. Komisija i dalje preporučuje raspravu s nacionalnim parlamentima i svim relevantnim stranama, osobito socijalnim partnerima i podnacionalnim dionicima, o nacionalnim programima reformi (NPR) i programima za stabilnost i konvergenciju (PSK).
- Snažnija koordinacija među članicama europodručja. Ozbiljnost krize i vremenski pritisci sprečavali su dosad da se europodručje odmakne od razmatranja posebnih preporuka za pojedinačne zemlje u smjeru razmatranja političkih mjera i reforma koje su potrebne za pravilno funkcioniranje zajedničke valute u cjelini. Dok se gospodarstvo oporavlja, više vremena treba posvetiti *ex ante* usklađivanju ključnih ekonomskih politika u europodručju. U ovom GPR-u utvrđena su pitanja koja se odnose na produktivnost i konkurentnost, slabosti na tržištima rada i proizvoda koje europodručje treba riješiti cjelovitim pristupom – eliminacijom nefleksibilnosti u određenim državama članicama mogu se otvoriti mogućnosti i za njih i za sve druge države članice.
- Bolja provedba posebnih preporuka po državama članicama. Države članice imaju odgovornost za odlučivanje o kombinaciji politika koje najbolje odgovaraju njihovim nacionalnim sustavima, no trebale bi, osobito članice europodručja, donositi političke odluke u kojima se odražavaju i širi interesi drugih članica EU-a. U tom smislu nacionalne vlade moraju prepoznati da su i odluke drugih država članica predmet zajedničkog interesa te se moraju otvoreno uključiti u postupak višestranog odlučivanja u postojećim institucionalnim okvirima. U nacrtu o EMU-u¹⁰ i naknadnoj komunikaciji¹¹ Komisija je iznijela prijedloge o tome kako bi se kvaziugovornim aranžmanima, u kombinaciji sa sredstvima namijenjenima podršci za provedbu ključnih reforma, omogućili snažniji poticaji za njihovu provedbu. Predlaže se da države članice, nakon donošenja posebnih pojedinačnih preporuka, osobito onih koje se odnose na postupak makroekonomskih neravnoteža, iznesu prijedloge ugovornih aranžmana. To bi bilo dobrovoljno u okviru preventivne dimenzije postupka u slučaju makroekonomskih neravnoteža, a obvezno u okviru njegove korektivne dimenzije (što bi odgovaralo planu korektivnih djelovanja kako je utvrđen Uredbom 1176/2011). Komisija predlaže i to da ugovorni aranžmani budu popraćeni financijskom podrškom

¹⁰ COM(2012)777.

¹¹ COM(2013)165.

koja bi pomogla državama članicama u njihovoj brznoj i temeljitijoj provedbi nego što bi to bilo moguće bez dodatne financijske podrške.

Komisija smatra da je sada vrijeme za rješavanje problema u trima prethodno opisanim područjima kako bi se dodatno povećala djelotvornost aranžmana za ekonomsko upravljanje. Na sastanku Europskog vijeća u listopadu 2013. dogovoreno je ponovno otvaranje nekih od tih pitanja na sastanku u prosincu 2013. Komisija će svoj doprinos tom sastanku dostaviti u obliku načela koja bi se mogla usuglasiti, a zatim razvijati u 2014.

3. DIFERENCIRANA FISKALNA KONSOLIDACIJA USMJERENA NA RAST

Napredak u fiskalnoj konsolidaciji vidljiv je tijekom vremena. Zadnje brojke pokazuju da su nominalni fiskalni deficiti u EU-u smanjeni sa 6,9 % BDP-a u 2009. na 3,5 % u 2013. U strukturnim okvirima, uzimajući u obzir ciklične promjene ekonomske situacije i ne uključujući jednokratne i druge privremene mjere, napredak u odnosu na prošlu godinu iznosi oko 0,6 postotnih bodova BDP-a. Vrhunac razine duga očekuje se u 2014., a od 2015. nadalje slijedi pad. To je, u kombinaciji s drugim političkim mjerama na razini EU-a i nacionalnoj razini, pridonijelo smanjenju pritiska na tržišta državnih obveznica, a znači i da će se brzina konsolidacije u mnogim slučajevima moći kontrolirati. Kreiranje fiskalnog manevarskog prostora potrebno je i u svjetlu rasta troškova povezanih sa sve starijim europskim stanovništvom.

Postupak konsolidacije primjećuje se na razini država članica. Mnoge su već ostvarile dobre proračunske rezultate. Istodobno, više od godinu dana nakon Latvije, očekuje se da će Irska zaključiti program prilagodbe u prosincu 2013., Španjolska će dovršiti program restrukturiranja banaka početkom 2014., a Portugal će okončati program prilagodbe sredinom 2014. Ti primjeri potvrđuju kako dobro usmjereni programi pomoći mogu pomoći državama članicama da se vrate na tržišta i ispune svoje financijske potrebe.

Ne dovodeći u pitanje povratak zdravim javnim financijama, razina duga u većini država članica i dalje je visoka. Zbog toga je nužno zadržati strateški smjer diferencirane fiskalne konsolidacije usmjerene na rast kako je zagovara Komisija. Budući da su druge potrebe za konsolidacijom sada manje, smanjit bi se trebao i nepovoljan utjecaj na rast. Ukupno poboljšana fiskalna i financijska situacija, koja smanjuje i neodgodivost političkih mjera, omogućit će državama članicama da bolje planiraju programe konsolidacije i više pozornosti posvete njihovoj kvaliteti i sastavu te utjecaju fiskalne politike na rast, djelotvornost javnog sektora i socijalnu pravednost. Iako prednost treba imati konsolidacija usmjerena na rashode, težište treba biti na ukupno učinkovitoj kombinaciji rashodovnih i prihodovnih mjera usmjerenih na rast. Konsolidacijske bi mjere osim toga trebalo dopuniti daljnjim mjerama za jačanje potencijala za rast jer su za fiskalnu održivost potrebni čvrsti gospodarski temelji.

Smanjenje rashoda ili širenje porezne osnovice i ukidanje pogrešno usmjerenih olakšica, umjesto povećanja poreznih stopa, učinkovit su način da se u zemljama s relativno visokim poreznim stopama osigura javno financiranje a da se pritom ne naruši potencijal za rast. Državama članicama s većim fiskalnim manevarskim prostorom Komisija preporučuje mjere za poticanje privatnih ulaganja i potrošnje te javnih ulaganja usmjerenih na rast, uz istovremeno poštovanje Pakta o stabilnosti i rastu. Takve mjere uključuju, primjerice, učinkovitiju javnu potrošnju, među ostalim zahvaljujući modernizaciji javne uprave, davanju prednosti javnoj potrošnji koja osnažuje potencijal za gospodarski rast, smanjenju poreza i

doprinosa za socijalno osiguranje. To bi trebalo pridonijeti i uravnoteživanju gospodarstva EU-a.

U pogledu rashoda, države članice trebaju pronaći načine za zaštitu ili promicanje dugoročnih ulaganja u obrazovanje, istraživanje, inovacije, energetiku i djelovanje u klimatskim pitanjima. Posebnu bi pozornost trebalo posvetiti održavanju ili povećanju pokrivenosti i djelotvornosti službi za zapošljavanje i politike za aktivno tržište rada, primjerice u vidu stručnog osposobljavanja nezaposlenih i jamstava za mlade. Istodobno je raširena potreba za jačanjem učinkovitosti i financijske održivosti sustava socijalne zaštite, posebno mirovinskih i zdravstvenih sustava, te povećanjem njihove djelotvornosti i primjerenosti u ispunjivanju socijalnih potreba i osiguranju elementarne socijalne zaštite. U mnogim bi državama članicama mirovinske reforme trebalo dovršiti uspostavom sustavnije veze između zakonske dobi za umirovljenje s očekivanim životnim vijekom.

U pogledu prihoda, razina poreza povećala se, što je rezultat krize. Porezne bi sustave trebalo preurediti širenjem porezne osnovice i prebacivanjem poreznog opterećenja s rada na osnovice koje se odnose na potrošnju, imovinu i zagađenje. Trebalo bi smanjiti subvencije koje su štetne za okoliš. Ispunjivanje poreznih obveza trebalo bi poboljšati borbom protiv poreznih prijevara i utaje, usklađenim djelovanjem protiv zlouporabe poreznih sustava i poreznih oaza te osiguranjem veće učinkovitosti poreznih uprava i pojednostavljivanjem postupaka ispunjivanja porezne obveze.

Komisija je u ocjeni nacрта nacionalnih proračunskih planova za 2014. potvrdila odlučnost država članica da slijede ritam fiskalne konsolidacije u skladu s posebnim preporukama. Ohrabruje i jačanje nacionalnih fiskalnih okvira u skladu s novim propisima EU-a, tako da ekonomske prognoze i proračunski iznosi sada podliježu neovisnim preispitivanjima. Rezultat je bolja usklađenost prognoza država članica s vrijednostima Komisije i drugih međunarodnih organizacija, primjerice MMF-a i OECD-a. Tako se povećava vjerodostojnost i transparentnost nacionalnih odluka i odluka na razini EU-a.

Komisija je utvrdila sljedeće prioritete:

U okviru fiskalne konsolidacije treba kombinirati rashodovne i prihodovne mjere usmjerene na rast, uz naglasak na kvaliteti javne potrošnje i modernizaciji uprave na svim razinama. U slučaju većeg fiskalnog manevarskog prostora trebalo bi poticati privatna ulaganja i potrošnju, primjerice smanjivanjem poreza i doprinosa za socijalno osiguranje.

Trebalo bi zaštititi dugoročna ulaganja u obrazovanje, istraživanje, inovacije, energetiku i djelovanje u klimatskim pitanjima te se brinuti o potrebama najranjivijih članova društva.

Poreze bi trebalo usmjeriti na rast, primjerice prebacivanjem poreznog opterećenja s rada na osnovice koje se odnose na potrošnju, imovinu i suzbijanje zagađenja.

4. OBNOVA KREDITIRANJA U GOSPODARSTVU

Znakovi poboljšanja financijskih uvjeta uočeni prošle godine postali su solidniji, a financijska su tržišta potvrdila relativnu stabilnost. Rizici međutim i dalje postoje, a uvjeti kreditiranja za poduzeća još se nisu normalizirali.

Fragmentiranost financijskog tržišta dovela je i do vrlo izražene neujednačenosti među kamatnim stopama za kredite poduzećima i kućanstvima širom EU-a – stope u nekim državama članicama dvostruko su veće nego u drugima – a kreditni volumeni i mogućnosti financiranja potencijalnih zajmoprimaca izrazito variraju ovisno o lokaciji. Prema istraživanju ESB-a¹² o pristupu MSP-ova financiranju, 85 % njemačkih MSP-ova koji su podnijeli zahtjev za kredit u drugoj polovini 2012. dobilo je puni iznos, dok je južnoeuropskim zemljama puni iznos dobilo nešto više od 40 %, a u Grčkoj samo 25 %. Te se razlike u pristupu kreditima ne mogu objasniti samo na temelju razlika u prevladavajućim ekonomskim uvjetima.

Za održiv gospodarski oporavak nužno je osigurati pravilno funkcioniranje bankarskog sektora pri osiguravanju financiranja proizvodnih ulaganja. Mnogo je već postignuto u području boljeg reguliranja banaka i supervizije nad njima, dok su i same banke radile na restrukturiranju svojih bilanci i povećanju kapitala radi ispunjivanja novih standarda.¹³ Međutim tekući postupak popravljavanja bilanci u bankarskom sektoru, koji ima dominirajuću ulogu u financijskom posredovanju, djelomično objašnjava ograničeniju sposobnost Europe da se oporavi nakon krize. U postupku popravljavanja bankovne bilance na bankama je teret pronalaska rješenja u privatnom sektoru, dok se pristup javnim sredstvima može primijeniti samo kao posljednja mogućnost. U tom je kontekstu novim Komisijinim smjernicama o državnim potporama osigurana primjerena razina podjele tereta s dioničarima banke u slučaju dokapitalizacije javnim sredstvima.

Važni i potrebni koraci poduzeti su na razini EU-a radi uspostave primjerenih okvirnih uvjeta i ponovnog kreditiranja gospodarstva. Uspostava cjelovite bankarske unije osnovni je element EU-ova odgovora na krizu. To je nužno i za stabilnost europodručja i za funkcioniranje jedinstvenog tržišta te rješavanje problema povećane fragmentiranosti financijskih tržišta. Nedavni sporazum o jedinstvenom nadzornom mehanizmu za banke prvi je veliki korak u smjeru bankarske unije. Važno je poduzeti i sljedeći veliki korak, a to je dogovor o jedinstvenom mehanizmu i fondu za rješavanje banaka. U cilju dodjele mandata za superviziju ESB-u pokrenuta je sveobuhvatna procjena kako bi se povećala transparentnost u pogledu zdravlja bankovnih bilanci te utvrdile i uklonile preostale slabosti i na taj način poboljšalo povjerenje na tržištima. Time bi se trebao ubrzati postupak popravljavanja bilance i trebali bi se utvrditi uvjeti za snažan i održiv nastavak kreditnog rasta. Pored bankarskog sektora, kućanstva i poduzeća u mnogim državama članicama prezadužena su zbog krize i njihovo financijsko razduživanje još nije završeno.

Posebne mjere poduzete su na razini EU-a kako bi se MSP-ovima olakšao pristup financiranju.¹⁴ Zahvaljujući europskim strukturnim i investicijskim fondovima iznos dostupan

¹² Europska središnja banka (2013.), „Izvešće o rezultatima istraživanja o pristupu MSP-ova financiranju u europodručju – od listopada 2012. do ožujka 2013.”.

¹³ Vidi Direktivu 2013/36/EU i Uredbu (EU) br. 575/2013, SL L 176, 27.6.2013.

¹⁴ Mnoge nedavne i nadolazeće zakonodavne mjere EU-a pomoći će MSP-ovima da osiguraju pristup izvorima financiranja širom Europe: Uredba o europskim fondovima poduzetničkog kapitala, koja je na snazi od srpnja 2013., olakšava prekogranično prikupljanje sredstava i pridonosi stvaranju stvarnog unutarnjeg tržišta za fondove poduzetničkog kapitala; predložena direktiva o tržištima financijskih instrumenata (MiFiD), koja bi

za financiranje MSP-ova iz financijskih instrumenata na osnovi poluge trebao bi se u prosjeku udvostručiti u razdoblju 2014. – 2020., u odnosu na razdoblje od 2007. do 2013., što će posebno pomoći zemljama u kojima su financijski uvjeti i dalje nepovoljni. Komisija i EIB osim toga rade na povećanju financijskih instrumenata sa zajedničkom podjelom rizika u cilju financiranja privatnog sektora i ulaganja iz tržišta kapitala u MSP-ove, što bi trebalo početi funkcionirati od siječnja 2014.

Prioriteti na nacionalnoj razini mijenjaju se od zemlje do zemlje. Pozornije praćenje privatnog duga i povezanih financijskih rizika, primjerice balona na tržištu nekretnina, potrebno je u mnogim državama članicama. To uključuje smanjenje poreznih olakšica za poduzetnike kojima se potiče zaduživanje i preispitivanje elemenata poreznog sustava koji potiču zaduživanje kućanstava, primjerice poreznih olakšica na hipoteke, te poboljšanje aranžmana u slučaju nesolventnosti trgovačkih društava i fizičkih osoba¹⁵. Novi oblici financiranja trebali bi se promicati kao alternativa bankovnom financiranju, primjerice opcije na poduzetnički kapital, razvoj obveznica za MSP-ove i alternativne burze.¹⁶

Komisija je utvrdila sljedeće prioritete:

Restrukturiranje i obnova banaka: to uključuje brzo prihvatanje i provedbu bankarske unije te jačanje sposobnosti banaka da upravljaju rizicima u skladu s novim propisima o kapitalnim zahtjevima te pripremu za preispitivanje kvalitete imovine i otpornosti na stresove.

Razvoj alternativa bankovnom financiranju, uključujući opcije na poduzetnički kapital, razvoj obveznica za MSP-ove i alternativne burze.

Pozorno praćenje razine privatnog duga i povezanih financijskih rizika, primjerice balona na tržištu nekretnina, i utjecaj aranžmana za nesolventnost fizičkih osoba ako bude potrebno. To se odnosi i na porezne režime koji potiču sklonost prema financiranju zaduživanjem.

5. PROMICANJE RASTA I KONKURENTNOSTI ZA SADAŠNJOST I BUDUĆNOST

Kao rezultat krize širom Europe provode se važne mjere restrukturiranja. Poduzeća i kućanstva odbacuju suvišni dug, proizvodni faktori prebacuju se u produktivnije gospodarske sektore i ponovno dolazi do rasta. Vanjsku potražnju kao pokretač rasta zamjenjuje unutarnja potražnja. Istodobno postaje jasno da će njezina struktura biti (i treba biti) drugačija nego prije

trebala potaknuti razvoj burzi specijaliziranih za MSP-ove, i prijedlog za izmjenu Direktive o transparentnosti, koji će omogućiti bolje informiranje o poduzećima u kotaciji, učinit će MSP-ove privlačnijima za ulagače; prelazak na jedinstveno područje platnog prometa u eurima (SEPA) do 1. veljače 2014., kojim će se obuhvatiti većina kreditnih transfera i izravnih terećenja računa, poboljšat će učinkovitost platnih sustava u europodručju.

¹⁵ Ta su pitanja obrađena u posebnim preporukama pojedinačnim zemljama i, prema potrebi, u Izvješću o mehanizmu upozoravanja.

¹⁶ Detaljne prijedloge Komisija je iznijela u Zelenoj knjizi o dugoročnom financiranju europskoga gospodarstva (COM(2013)150 od 25. ožujka 2013.).

deset ili samo pet godina. Daljnjim promjenama upravljaju globalizacija i tehnološki napredak. Oporavak u Europi ne znači povratak na staro, nego pronalaženje novih dugoročnih izvora rasta i konkurentnosti te aktivnosti utemeljenih na znanju i visokoj produktivnosti našega gospodarstva. To se potvrđuje sve većom integracijom EU-ovih industrija u globalne vrijednosne lance, što će pridonijeti jačanju industrijskih temelja Europe, a zahtijeva otvorena i međusobno povezana tržišta roba i usluga, ulaganje u istraživanje i inovacije te u radnu snagu s odgovarajućim vještinama.

Gospodarski je rast još uvijek usporen u znatnom broju država članica zbog visoke razine privatne zaduženosti. To znači da poduzeća nemaju mogućnosti za ulaganje u proizvodne aktivnosti, dok je kupovna moć potrošača ograničena. Nefleksibilna tržišta rada i proizvoda ometaju prilagodbu u cilju postizanja konkurentnosti, učinkovitu raspodjelu sredstava i rast produktivnosti te pružaju djelomično objašnjenje za neujednačenost potencijalnih stopa rasta u državama članicama.

Važna promjena događa se u državama koje su se upustile u temeljite strukturne reforme, uz znakove nadolazećeg preusmjeravanja gospodarskih aktivnosti iz sektora nerazmjernih u sektor razmjernih dobara, osobito u državama članicama koje ne mogu iskoristiti instrument deviznog tečaja. To se potvrđuje povećanjem izvoza i smanjenjem deficita na tekućim računima nekoliko država. Tom trendu pridonosi prilagodba troškova rada kao dio šire strategije za jačanje konkurentnosti i produktivnosti gospodarstva. Poboljšanje izvoza pojedinačnih zemalja podupire i ambiciozna trgovinska politika na razini EU-a.

U posebnim preporukama po državama članicama utvrđen je niz prioritarnih reformi za tržišta roba i usluga, uzimajući pritom u obzir potrebu za dodatnim reformama ovisno o stanju u određenoj zemlji, te je naglašena potreba za otvaranjem tržišta usluga, primjerice pregledom regulatornih ograničenja, među ostalim i za pristup reguliranim profesijama. Uspostava unutarnjeg energetskeg tržišta do 2014. imala bi važnu ulogu u smanjenju troškova energije i poboljšanju isplativosti programâ potpore za obnovljivu energiju. Još ima prostora za djelovanje u poboljšanju učinkovitosti mrežnih industrija te poticanju inovacija i istraživanja. Dio EU-ove strategije rasta moraju biti i povećanje učinkovitosti resursa i smanjenje ovisnosti EU-a o vanjskim izvorima energije. Među državama članicama postoje neujednačenosti, primjerice pri gospodarenju otpadom i vodom, što ima znatan potencijal za rast zelenog gospodarstva. Iako će za rezultate mnogih od tih reformi trebati vremena, njihova je provedba nužna kako bi se podržao oporavak i stimulirao potencijal za rast u Europi.

Ekonomija razmjera na europskom jedinstvenom tržištu znatno pridonosi učinku tih reformi, što je potpomognuto boljom fizičkom i digitalnom povezanošću i odgovarajućom zaštitom podataka¹⁷ širom kontinenta. Trenutačno se djeluje u nekoliko važnih područja¹⁸: ambicioznom provedbom Direktive o uslugama trebalo bi ojačati domaću i prekograničnu ponudu i potražnju; što prije trebalo bi prihvatiti Komisijine prijedloge za veću integriranost jedinstvenog tržišta u telekomunikacijskom sektoru, čime bi se ojačao sektor, potaknuo razvoj mrežnih gospodarskih aktivnosti i formirale poštene cijene; integraciji i konkurentnosti u sektoru logistike i prometa pridonijet će uspostava osnovnih koridora za TEN-T, jačanje prekogranične povezanosti, nadogradnja postojeće infrastrukture i uklanjanje ograničenja za pristup tržištima, posebno u lučkim i željezničkim uslugama.

¹⁷ Vidi Prijedlog Komisije o općoj uredbi o zaštiti podataka, COM(2012) 11.

¹⁸ Više informacija u Izvješću o jedinstvenom tržištu objavljenom uz ovaj Godišnji pregled rasta.

Istraživanje i inovacije u Europi usporeni su zbog fragmentiranosti i neprimjerenih okvirnih uvjeta. Javni i privatni sektor ne surađuju dovoljno. Nemogućnost prijenosa rezultata istraživanja na robu i usluge te sve veća neusklađenost u pogledu vještina osobito utječu na sektore koji su u velikoj mjeri utemeljeni na znanju. Taj se negativni trend može zaustaviti ubrzanim reformiranjem nacionalnih istraživačkih sustava u skladu s predloženim europskim istraživačkim prostorom. Novim oblicima suradnje istodobno se može učvrstiti vodeća uloga Europe u svijetu. Provedbom novih programa za istraživanje i inovacije na razini EU-a „Horizont 2020.” i COSME pridonijet će se razvoju javno-privatnih partnerstava u EU-u u području istraživanja i razvoja te potaknuti modernizacija nacionalnih inovacijskih i istraživačkih sustava.

Komisija je utvrdila sljedeće prioritete:

Cjelovita provedba trećeg energetskeg paketa 2014. i veća isplativost programa potpore za obnovljivu energiju. Promicanje učinkovitosti resursa poboljšanjem infrastrukture za gospodarenje otpadom i vodom, recikliranja te energetske učinkovitosti.

Poboljšana provedba Direktive o uslugama, među ostalim i zahvaljujući pregledu ograničenja za pristup reguliranim profesijama te, ako je to moguće, njihovoj zamjeni manje restriktivnim mehanizmima.

Brža modernizacija nacionalnih istraživačkih sustava u skladu s ciljevima europskog istraživačkog prostora.

6. RJEŠAVANJE PROBLEMA NEZAPOSLENOSTI I SOCIJALNIH POSLJEDICA KRIZE

Socijalne posljedice krize još su uvijek vrlo primjetne. Stope nezaposlenosti i dalje su rekordno visoke: prosjek EU-a iznosi 11 % (srpanj 2013.), a stopa nezaposlenosti među mladima 23,4 %. Te stope snažno variraju širom Europe, što dovodi do sve većih razlika među državama članicama u pogledu zaposlenosti i socijalnog ishoda. S obzirom na vremenski odmak između gospodarskog oporavka i utjecaja na zapošljavanje, ne očekuje se brzo poboljšanje situacije, a nejednakosti bi mogle porasti. Kriza je posebno negativno djelovala na one u najnepovoljnijem položaju pa je udjel osoba u EU-u kojima prijete siromaštvo porastao na 25 %. To uključuje i sve veći rizik od strukturne nezaposlenosti i većeg napuštanja tržišta rada, što može imati vrlo negativan učinak na potencijal za rast u EU-u.

Trebat će vremena za oporavak europskog tržišta rada i društvenih struktura, koje će trebati ponovno oživjeti dok gospodarstvo bude izlazilo iz krize. Neposredan prioritet trebaju imati ambiciozna provedba i nastavak reforma koje se odnose na funkcioniranje tržišta rada kako bi se povećao broj sudionika na njemu. To uključuje širenje mogućnosti za zapošljavanje u rastućim sektorima, održavanje zapošljivosti radne snage, uključujući dugotrajno nezaposlene i najranjivije skupine, među ostalim i aktivnom podrškom nezaposlenima i njihovim osposobljavanjem te osiguravanjem toga da zaštitni socijalni mehanizmi u potpunosti ispunjuju svoju funkciju. U svjetlu sve izraženijeg starenja radne snage, za dugu i zadovoljavajuću karijeru potrebne su primjerene vještine i cjeloživotno učenje, poticajno radno okruženje te rješavanje problema utjecaja razlike u primanjima i zaposlenosti muškaraca i žena na mirovinska prava žena. Pristup povoljnim uslugama skrbi i njege

pridonijet će sudjelovanju žena na tržištu rada. Veća uključenost socijalnih partnera, u skladu s nacionalnom praksom i tradicijom, ključna je za planiranje i provedbu predmetne politike.

Države članice prihvatile su nekoliko važnih reforma za modernizaciju tržišta rada i promicanje većeg sudjelovanja na tržištu rada. Pozitivan učinak takvih reforma trebao bi postati vidljiv dok se makroekonomsko okruženje bude poboljšavalo.

Da bi se potaknulo otvaranje radnih mjesta, treba poduzeti mjere za smanjenje poreznog klina na rad, što je dio ukupnih napora za porezno rasterećenje, posebno nisko plaćenih radnika i mladih; treba osigurati da razvoj primanja bude usklađen s produktivnošću i na taj način podupire konkurentnost cijena i ukupnu potražnju te nastaviti modernizirati zakonodavstvo u području zaštite radnih mjesta kako bi se zaustavilo segmentiranje na tržištu rada i ojačala borba protiv neprijavljenog rada. Ekologizacija gospodarstva, digitalni sektor i usluge zdravstvene skrbi područja su u kojima će tijekom nadolazećih godina doći do otvaranja znatnog broja radnih mjesta. Potrebno je razviti strateške okvire u kojima će politike u području tržišta rada i vještina imati aktivnu ulogu u otvaranju novih radnih mjesta u tim sektorima te prilagodbi novim obrascima rasta. Bliža suradnja i snažnija mreža EURES bit će korisni za mobilnost rada, uključujući prekograničnu mobilnost, što će pomoći poduzećima i osobama koje traže posao da potraže priliku u drugim državama članicama.

Potrebne su i mjere za poboljšanje obrazovanja i unapređenje vještina. EU još uvijek zaostaje za ciljevima za 2020. u pogledu tercijarnog obrazovanja i smanjenja ranog prekidanja školovanja. Prema OECD-u 20 % radne snage u EU-u ima znatan nedostatak vještina, uključujući slabu vještinu čitanja, pisanja i računanja. Među odraslima 25 % nema vještine potrebne za učinkovitu uporabu informacijske i komunikacijske tehnologije. Zbog toga u mnogim poslovima i profesijama dolazi do uskih grla i nesklada¹⁹ u pogledu kvalifikacija te se općenito smanjuje sposobnost radne snage u EU-u da se prilagodi i napreduje na tržištu rada. Nužno je ulagati u modernizaciju sustava obrazovanja i osposobljavanja, uključujući cjeloživotno učenje, osobito programe dvojnog obrazovanja, te olakšati prijelaz iz škole na posao, posebno na način da se poveća dostupnost kvalitetnih programa naukovanja i stručne prakse. U tom bi kontekstu države članice trebale brzo prihvatiti provedbene planove jamstava za mlade, a srodni programi financiranja (Inicijativa za zapošljavanje mladih i Europski socijalni fond) trebali bi se što prije zaključiti.

Učinkovitija socijalna zaštita nužna je za podršku socijalnim promjenama te postupno smanjenje nejednakosti i siromaštva. Treba razvijati strategije aktivnog uključivanja, čime je obuhvaćena učinkovita i primjerena potpora dohotku, poticajne mjere i mjere za suzbijanje siromaštva, uključujući siromaštvo među djecom, te široki pristup povoljnim i kvalitetnim uslugama, primjerice socijalnim i zdravstvenim uslugama, brizi za djecu, stanovanju i opskrbi energijom. Vezu između socijalne pomoći i poticajnih mjera treba jačati individualizacijom usluga („sve na jednom mjestu”), a naponi za pojednostavnjenje i bolju usmjerenost povlastica poboljšat će prihvaćenost mjera među najranjivijim skupinama te njihovu učinkovitost.

Komisija je utvrdila sljedeće prioritete:
--

¹⁹ U EU-u je trenutačno slobodno oko 1,9 milijuna radnih mjesta

Jačanje aktivnih mjera za tržište rada, posebno aktivne podrške i osposobljavanja nezaposlenih, poboljšanje učinkovitosti javnih usluga zapošljavanja i primjena jamstava za mlade.

Daljni naponi za reformiranje kojima bi se osigurala usklađenost primanja s produktivnošću i tako poticale konkurentnost i ukupna potražnja, za zaustavljanje segmentiranja na tržištu rada, osobito modernizacijom zakonodavstva u području zaštite radnih mjesta, podršku otvaranju novih radnih mjesta u brzo rastućim sektorima te poticanje mobilnosti radnika.

Modernizacija sustava obrazovanja i osposobljavanja, uključujući cjeloživotno učenje, strukovno obrazovanje i programe dvojnog obrazovanja.

Poboljšanje učinkovitosti sustava socijalne zaštite, osobito jačanjem veze između socijalne pomoći i poticajnih mjera s pomoću pristupa individualiziranim uslugama („sve na jednom mjestu”) te napora za pojednostavnjenje i bolju usmjerenost povlastica, s osobitim naglaskom na situaciju najranjivijih skupina.

7. MODERNIZACIJA JAVNE UPRAVE

U trenutačnoj klimi javne su uprave širom EU-a suočene s izazovom postizanja više rezultata uz manje resursa, odnosno ispunjivanja javnih zadaća uz sve manje proračune, poboljšanja poslovnog okruženja pružanjem boljih usluga poduzećima i građanima te prilagodbe pružanja usluga potrebama digitalnog gospodarstva.

Nekoliko država članica nastoji povećati učinkovitost u organizaciji svojih uprava, a među ostalim i poboljšati suradnju među različitim razinama državne uprave. Neke države članice imaju i mogućnost povećati upravnu sposobnost javnih službi, njihovu profesionalnost i kvalitetu kreiranja politika. Povećana primjena informacijske i komunikacijske tehnologije i nastavak pružanja usluga e-uprave u Europi, primjerice e-javne nabave, može pridonijeti povećanju učinkovitosti i smanjiti troškove za 15 do 20 %²⁰. U tom je pogledu udruživanje jedinstvenih nacionalnih kontaktnih točaka, uspostavljenih u okviru Direktive o uslugama, u uslugu e-uprave nužno za prekograničnu suradnju. Postoji i daljnja mogućnost za modernizaciju ubiranja poreza i drugih sustava, primjerice dostavom djelomično unaprijed ispunjenih poreznih obrazaca, mrežnim uslugama i „jednokratnom” dostavom podataka građana javnom sektoru. Dobro usmjerena financijska podrška, osobito s pomoću Europskog socijalnog fonda i Europskog fonda za regionalni razvoj, može znatno pridonijeti modernizaciji javnih uprava. Države članice moraju istodobno poduprijeti sposobnost za javna ulaganja u nacionalnim, regionalnim i lokalnim upravama kako bi se mobilizirali programi iz europskih strukturnih i investicijskih fondova u razdoblju 2014. – 2020.

Postoji potencijal za pojednostavnjenje poslovnog okruženja, smanjenje birokracije i veću kvalitetu zakonodavstva. Prisutna je i stalna potreba za uspostavom jednostavnijih

²⁰ Javne usluge na mreži, izvješće o komparativnoj analizi e-uprava za Europsku komisiju.

regulatornih aranžmana, posebno za MSP-ove. To se odnosi na smanjenje složenosti postupka osnivanja poduzeća i dužine trajanja postupaka izdavanja dozvola i licencijskih. Uvjeti za poduzeća znatno bi se poboljšali povećanjem kvalitete, neovisnosti i učinkovitosti pravosudnih sustava, uključujući osiguranje toga da se sporovi rješavaju u razumnom roku i modernizaciju zakonodavstva u području nesolventnosti.

Pojednostavnjivanje i racionalizacija EU-ova zakonodavstva promiče se na razini EU-a zahvaljujući tekućem programu za povećanje regulatorne učinkovitosti (REFIT). Važan je napredak u određenoj mjeri već postignut. Komisija će objaviti godišnju ljestvicu u okviru REFIT-a kako bi se mogao pratiti napredak i potaknuti dijalog s državama članicama, poduzećima, socijalnim partnerima i građanskim društvom u cjelini na temu regulatorne učinkovitosti. Osim toga glatkom će se i dosljednom provedbom prava EU-a – odmičući se tako od 28 različitih rješenja za zajednički okvir – pridonijeti dobroj suradnji javnih uprava, pojednostavnjenju aktivnosti na jedinstvenom tržištu i sastavljanju predvidljivijih pravila. Bliža suradnja poreznih uprava nužna je u borbi protiv poreznih prevara i utaje poreza.

Komisija je utvrdila sljedeće prioritete:

Daljnje pružanje usluga e-uprave i veća primjena informacijske i komunikacijske tehnologije u javnim upravama, među ostalim i u sustavima ubiranja poreza i kontaktnim točkama jedinstvenog tržišta u okviru Direktive o uslugama.

Pojednostavnjivanje poslovnog okruženja, smanjenje birokracije uvođenjem jednostavnijih postupaka i regulatornih aranžmana.

8. ZAKLJUČAK

Važan je napredak postignut tijekom prošle godine u vraćanju Europe na put održivog oporavka. Očuvan je integritet zajedničke valute, uz jaču financijsku stabilnost i odlučne korake u uređivanju javnih financija. Financijski najranjivije države najviše su se uključile u pokretanje ambicioznih strukturnih reformi, čiji su prvi rezultati već vidljivi. Povećanje konkurentnosti i produktivnosti u cilju otvaranja održivih radnih mjesta i dalje su jasni prioriteti u cijeloj Europi.

Ovim Godišnjim pregledom rasta potvrđuje se da su promjene koje se događaju u Europi dalekosežnije nego što se katkad primjećuje, a reforme koje se provode već proizvode učinke. Otkad je pokrenut, europski je semestar usklađivanja ekonomskih politika osvijestio potrebu za određivanjem prioriteta i transparentnošću, a naglasak je stavljen na nacionalnu i europsku strategiju reformiranja. Semestrom su se u kratkom vremenu postavili temelji za bliže usklađivanje ekonomskih politika država članica. Postupkom u slučaju makroekonomskih neravnoteža pridonosi se utvrđivanju ekonomskih trendova koji štete pojedinačnim državama članicama ili europodručju, pa je suočavanje s njima moguće prije nego što izmaknu kontroli. U godišnjim posebnim preporukama po državama članicama utvrđena su ključna područja u kojima države članice trebaju provesti odgovarajuće promjene.

Iz dosadašnjeg je iskustva jasno da treba nastaviti povećavati nacionalnu odgovornost za taj postupak (a osobito za posebne preporuke po državama članicama). To je važno za demokratski legitimitet novog sustava upravljanja i za to da se osigura pravodobno uključivanje političkih elemenata s razine EU-a u odluke na nacionalnoj razini. U

europodručju treba ubrzati usklađivanje određenih ključnih političkih područja i odmaknuti se od procjenjivanja bilateralnih preporuka upućenih njegovim članicama. Europsko vijeće dogovorilo je raspravu o nekima od tih pitanja na sastanku u prosincu 2013. Komisija će, na temelju Nacrta o EMU-u i popratnih komunikacija, dostaviti svoj doprinos o tome kako treba nastaviti jačati postupak europskog semestra.

O smjernicama u ovom Godišnjem pregledu rasta raspravljat će se na razini EU-a u cilju pripreme za sastanak Europskog vijeća u ožujku 2014. te u okviru pripreme za sljedeći krug nacionalnih programa i posebnih preporuka po državama članicama. Komisija će blisko surađivati s nacionalnim tijelima, uključujući nacionalne parlamente, druge institucije EU-a, socijalne partnere i dionike, kako bi potaknula stvaranje zajedničkog osjećaja odgovornosti i upravljanje napretkom kao dijelom širih napora EU-a u postavljanju temelja za pametan, održiv i uključiv rast širom EU-a. Komisija poziva Europski parlament i Vijeće da podrže prioritete određene ovim Godišnjim pregledom rasta i pridonesu njihovu ostvarivanju na razini EU-a i na nacionalnim razinama.

PRILOG 1. – PREGLED POSEBNIH PREPORUKA EU-A PO DRŽAVAMA ČLANICAMA ZA RAZDOBLJE 2013. – 2014.

	Javne financije				Financijski sektor		Strukturne reforme					Zapošljavanje i socijalna politika					
	Zdrave javne financije	Mirovinski i zdravstveni sustavi	Fiskalni okvir	Oporezi	Bankarstvo i pristup financiranju	Tržište nekretnosti	Mrežne industrije	Tržišno natjecanje u uslužnom sektoru	Javna uprava i pametna regulacija	Istraživanje, razvoj i inovacije	Učinkovitost resursa	Sudjelovanje na tržištu rada	Aktivna politika tržišta rada	Mehanizam za određivanje primanja	Segmentiranje tržišta rada	Obrazovanje i osposobljavanje	Siromaštvo i socijalna uključenost
AT																	
BE																	
BG																	
CZ																	
DE																	
DK																	
EE																	
ES																	
FI																	
FR																	
HU																	
IT																	
LT																	
LU																	
LV																	
MT																	
NL																	
PL																	
RO																	
SE																	
SI																	
SK																	
UK																	

Napomena: Posebne preporuke po državama članicama za razdoblje 2013. – 2014. koje je Vijeće prihvatilo 9. srpnja 2013. Cipar, Grčka, Irska i Portugal trebaju ispuniti obveze u okviru programa financijske pomoći EU-a i MMF-a. Više informacija: http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm

PRILOG 2. – NAPREDAK U KLJUČNIM PODRUČJIMA POSEBNIH PREPORUKA PO DRŽAVAMA

ČLANICAMA

Ovaj prilog sadržava tematski pregled trogodišnjeg iskustva u provedbi posebnih preporuka po državama članicama u ključnim područjima.

Ukupno gledano, zadnjih je godina postignut znatan napredak u fiskalnoj konsolidaciji iako sastavni elementi fiskalne prilagodbe nisu uvijek bili usmjereni na rast.

- Fiskalna prilagodba u 2013. bila je uglavnom usmjerena na rashode u Irskoj, Grčkoj, Litvi i Poljskoj. Znatni rezovi u javnim rashodima za ulaganja učinjeni su u Poljskoj i Slovačkoj. Druge zemlje odlučile su se za fiskalnu konsolidaciju kao kombinaciju mjera usmjerenih i na prihode i na rashode, primjerice Belgija, Španjolska, Italija, Rumunjska i Slovenija. Prilagodbe su uglavnom bile usmjerene na prihode u Češkoj, Francuskoj, Luksemburgu, Nizozemskoj, Portugalu i Finskoj.
- U okviru konsolidacije financija države su članice uglavnom povećale porezne stope (posebno standardnu stopu PDV-a), dok je u malo kojoj došlo do proširenja porezne osnovice. Porezi koji se odnose na okoliš i imovinu jesu povećani, ali još ima prostora za povećanje njihove učinkovitosti. Sve države članice donijele su mjere za suzbijanje utaje poreza i bolje ispunjivanje poreznih obveza.
- Mnoge države članice povećale su ukupno porezno opterećenje (izravni i neizravni porezi i socijalni doprinosi). Pozitivno je međutim određeno preusmjeravanje poreza, primjerice u okviru reformi za oporezivanje imovine i većeg naglaska na neizravnim porezima umjesto na oporezivanju rada.
- U 23 države članice uvedeni su propisi kojima se povećava dob za umirovljenje.²¹ To je u mnogim slučajevima popraćeno izjednačivanjem dobi za umirovljenje žena i muškaraca (Češka, Estonija, Grčka, Hrvatska, Italija, Litva, Malta, Poljska, Slovenija, Slovačka, Ujedinjena Kraljevina). U mnogim je državama članicama uvedena izričita i održiva veza između dobi za umirovljenje i produženja životnog vijeka u budućnosti (Cipar, Danska, Grčka, Italija, Nizozemska, Slovačka). Većina je poduzela i korake za ograničenje pristupa prijevremenom umirovljenju, dužeg trajanja nezaposlenosti (npr. Španjolska) i doplataka za invalidnost (npr. Austrija, Belgija, Bugarska, Danska) koji su se iskorištavali umjesto prijevremenog umirovljenja.

Poteškoće u pristupu financiranju i dalje su jedna od glavnih prepreka rastu, posebno za mala i srednja poduzeća (MSP).

- Države članice donijele su mjere za suzbijanje kašnjenja u plaćanju kako bi se ublažila ograničenja u pogledu likvidnosti poduzeća. Portugal, Grčka, Španjolska i Italija donijele su planove za smanjenje zaostataka u javnoj upravi i rješavanje zakašnjelih plaćanja.
- Sve veća pozornost posvećuje se oblicima sekuritizacije kredita radi omogućivanja dodjele zajmova MSP-ovima, za što dobar primjer nudi Španjolska. Istodobno se sve veći

²¹ Za pregled dobi umirovljenja u EU-u vidi COM(2013) 350.

napori ulažu u razvoj tržišnog nebankarskog financiranja, primjerice u razvoj tržišta korporativnih obveznica u Danskoj, Estoniji, Italiji i Portugalu.

- Većina država članica uvela je mjere za razvoj fondova poduzetničkog kapitala. Češka, Njemačka i Španjolska pokreću nove javne fondove poduzetničkog kapitala, dok je Portugal konsolidirao postojeće fondove kako bi povećao njihovu djelotvornost. Nekoliko država članica, uključujući Estoniju, Nizozemsku, Poljsku i Španjolsku, osniva osim toga i krovne fondove za promicanje uspostave tržišta poduzetničkog kapitala s mnoštvom privatnih fondova.
- Francuska je najavila petogodišnju poreznu olakšicu za kapitalna ulaganja u novoosnovana poduzeća. Novi program pokrenut je u Njemačkoj kako bi se privatne ulagatelje dodatno financijski potaknulo da ulažu u mlada i inovativna poduzeća.

Više treba učiniti na tržištima proizvoda i usluga kako bi se ojačao potencijal EU-a za rast.

- Neke su države članice, uključujući Portugal, Španjolsku, Italiju, Grčku, Poljsku, Sloveniju i Češku, poduzele važne reforme za otvaranje uslužnog sektora i povećanje njegove učinkovitosti. U nekoliko država članica, uključujući Austriju, Belgiju, Njemačku i Francusku, koje nisu u cijelosti provele posebne preporuke postoji još znatan prostor za reforme, a sve one trebaju obnoviti napore u okviru provedbe Direktive o uslugama.
- Zbroj svih javnih proračuna za istraživanje i razvoj u EU-u smanjen je 2011. prvi put od početka krize i trenutačno je niži od kineskog proračuna. Tijekom zadnje dvije godine neke su države članice poduzimale znatne napore u korist istraživanja i razvoja (Austrija, Belgija, Luksemburg, Mađarska, Poljska i Švedska), dok su druge znatno smanjile svoje proračune (Španjolska, Irska, Italija, Malta i Portugal). Većina je država članica proširila ili uvela nove porezne olakšice za istraživanje i razvoj kako bi se potaknula privatna ulaganja. Inovacijski jaz u Europi sve je veći; najinovativnija gospodarstva jesu švedsko, njemačko, dansko i finsko. Niz zemalja ih slijedi (Latvija, Slovačka, Litva i Estonija), ali neke druge (Ujedinjena Kraljevina, Poljska, Češka, Mađarska, Portugal, Rumunjska, Grčka, Bugarska, Malta) od 2010. znatno zaostaju.
- U vezi s energetske tržištima 14 država članica još uvijek zaostaje u prenošenju trećeg energetske paketa. Znatna ulaganja u energetske infrastrukturu još su uvijek potrebna širom Europe, no mjere su poduzete za poboljšanje interkonekcija za plin i električnu energiju (npr. elektroenergetska interkonekcija između Portugala i Španjolske, Ujedinjene Kraljevine i Irske te u Baltičkoj regiji). Nadalje, u cilju ograničenja potrošnje energije, Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Rumunjska i Slovačka rade na programima energetske učinkovitosti koji bi se mogli financirati iz sustava trgovanja emisijskim jedinicama te europskih strukturnih i investicijskih fondova.
- Prepreke razvoju sektora željezničkih usluga primjetne su u sljedećim državama članicama: Austriji, Bugarskoj, Češkoj, Njemačkoj, Grčkoj, Španjolskoj, Francuskoj, Mađarskoj, Irskoj, Luksemburgu, Poljskoj, Portugalu i Sloveniji. To se odnosi na odvajanje računovodstva upravitelja infrastrukturom i željezničkih poduzeća, primjenu pristojbi za pristup infrastrukturi i pitanja interoperabilnosti.

U većini država članica provode se važne reforme u cilju modernizacije tržišta rada.

- Maksimalne porezne stope na osobna primanja na najvišoj su razini od 2008. Ukupno se porezno opterećenje rada povećalo, ali države članice (Belgija, Danska, Finska, Francuska, Mađarska, Italija, Nizozemska, Portugal, Švedska) smanjile su poreze na rad za određene skupine. Postoji trend povećanja progresivnosti.
- Zemlje sa znatnim neravnotežama provode dalekosežne reforme u sustavu kolektivnog pregovaranja kako bi se omogućila veća fleksibilnost u prilagodbi plaća. Od 2007. do 2012. pad troškova po jedinici rada u usporedbi je s konkurentima bio znatan u Irskoj, Grčkoj, Španjolskoj i Portugalu. Očekuje se da će se tekućim reformama, osobito u pogledu mehanizama za određivanje plaća, pridonijeti postupku prilagodbe u zemljama poput Grčke i Španjolske.
- Španjolska, Italija i Francuska poduzele su reforme za modernizaciju zakonodavstva u području zaštite radnih mjesta i suzbijanje segmentiranja na tržištu rada. Važne reforme pokrenute su ili se razmatraju u Litvi, Nizozemskoj, Poljskoj i Sloveniji.
- Mnoge države članice ojačale su i bolje usmjerile mjere u okviru aktivne politike tržišta rada te poboljšale javne usluge za zapošljavanje (Bugarska, Njemačka, Estonija, Irska, Grčka, Italija, Litva, Luksemburg, Slovačka, Finska, Švedska, Ujedinjena Kraljevina).
- Pojačava se djelovanje u suzbijanju nezaposlenosti među mladima, među ostalim i uspostavom jamstava za mlade. Ukupna ulaganja u obrazovanje i osposobljavanje smanjila su se tijekom krize, osobito u Bugarskoj, Grčkoj, Italiji, Slovačkoj i Rumunjskoj. Modernizacija sustava obrazovanja i osposobljavanja i dalje je hitan prioritet u mnogim državama članicama. Neke od njih (Češka, Slovačka, Ujedinjena Kraljevina) razvijaju u visokom obrazovanju primjenu inovativnih modela financiranja utemeljenih na uspješnosti.
- Razvoj kvalitetnih stručnih praksi i dvojnog strukovnog obrazovanja prioritet su u mnogim zemljama (Grčka, Španjolska, Italija, Latvija, Portugal, Slovačka). Nekoliko je zemalja pokrenulo reforme za smanjivanje prekida školovanja i prilagodbu nastavnih programa visokog obrazovanja potrebama na tržištu rada (Austrija, Italija, Poljska). U svjetlu sve veće nezaposlenosti, osobito dugoročne, većina država članica izvješćuje o mjerama za veće sudjelovanje u cjeloživotnom učenju.
- U okviru napora za suzbijanje siromaštva mnoge zemlje uvode ili jačaju poticajne mjere i reformiraju svoje sustave socijalne pomoći (Litva, Cipar, Danska, Grčka, Hrvatska, Italija, Poljska i Rumunjska).

Ukupno gledano, poslovno okruženje još uvijek zaostaje za globalnim konkurentima.

- Relativne slabosti znatno se razlikuju od zemlje do zemlje. Pokrenuti poduzeće jednostavno je u Irskoj i Ujedinjenoj Kraljevini, ali ne i izvršiti ugovor. U usporedbi s drugim državama članicama, nesolventnost se relativno brzo rješava u Irskoj, Belgiji, Finskoj, Danskoj, Ujedinjenoj Kraljevini, Austriji, Nizozemskoj i Njemačkoj, ali je zaštita ulagatelja u nekim slučajevima slabija. Dobivanje građevinske dozvole mukotrpno je u Francuskoj, Španjolskoj i Luksemburgu, a Španjolska i Luksemburg imaju i vrlo složene uvjete za pokretanje poduzeća. Izvršavanje ugovora još se uvijek smatra skupim i dugotrajnim u Italiji, Grčkoj, na Malti, Cipru i u Sloveniji.

- Prema nedavnom izvješću EU-a o konkurentnosti, na temelju niza pokazatelja utvrđeno je da su umjereno uspješne zemlje i zemlje koje zaostaju znatno poboljšale poslovno okruženje u odnosu na 2007., dok su u vodećim zemljama rezultati slabiji ili je napredak tek marginalan. To znači da se širom EU-a, unatoč još uvijek prisutnim znatnim razlikama, uspješnost i prakse postupno izjednačuju.